



САҢА ОЛ

375
ЧУРАПЧА
1648-2023

№ 41 (11918) • Алтынньы 20 күнэ, 2023 сыл, Бээтинсэ • 12+



Бу
нүөмэргэ

Култуура

Култуура үлэһиттэрин сүбэ
мунньаҕа буолла/2

Исписэлиис тырыбыната

Олохпут устуоруйата, уйгута
сыыппараттан тутуллар/3

Тэрилтэ түбүгэ

“Чурапчы” ТХПК бүгүнгү
туруга/4

Ийэ дьоло - оҕоҕо

Тиэргэн. Ийэ күнүн чэрчитинэн наҕараадаламмыт
ийэлэри кытта оҕо иитиитин тула кылгастык
сэһэргэстибит/5



Ийэ күнүнэн элбэх өлөлөөх бастыҥ ийэлэри чизстээтилэр // НАТАЛҔА СИБИРКОВА ТУУРМУТА

Тэттик

Чурапчыга саҥа реанимобиль бэрилиннэ

Бу күнүргэ өрөспүүбүлүкэбит улуустарыгар
саҥа реанимобиль массыына күлүүстэрэ тут-
тарыллыбытара, ол иһигэр Чурапчы улуунун
киин балыһатын бас билиитигэр эмиз бэ-
рилиинэ. Дойдубут бэрэсидьиэнэ Влади-
мир Путин доробуйа харыстабылын бастаы
сүһүбүн сайыннары мэдиссиинэ көмөтүн
хаачыстыбатын уонна бары аранҕаны, ыраах
сытар улуустары хабар кыабы үөскэтэрин
тоһоҕолоон турардаах. Бу этиилэргэ Сахабыт
сирин салаатата улахан болҕомтотун уурам, Ил
Дархаммыт сөптөөх быһаарынылары ылынан,
үгүс оройуоннарга тустаах тизхиини, оборудо-
вание көрүлпэн, саҥа балыһалар тутулланнар
доробуйа харыстабылын эйгэтэ кэккэ сылларга
биллэрдик сайынна, тубуста.

Хоптоҕо алаастар ааттарын билиһиннэрэр каарта-схема сүрэхтэннэ

Диринг бөһүөлэгэр “Хоптоҕо алаастарын аат-
тара” диэн каарта схеманы сүрэхтээһин дьоро
тэрээһинэ буолла. Бу дьохуннаах уонна кэскил-
лээх үлэни СӨ үөрэҕириитин үтүөлээх үлэһитэ,
педагогическай үлэ бэтэрээнэ, география учуу-
тала Анна Гаврильевна Борисова бэлэмнээн
таһаартарда.

Биһирэм тэрээһингэ кэлбит нэһилиэк
олохтоохторо каартаны көрөн-билсэн баран,
сир-дойду ааттарын билиһини уонна үүнэр
ыччат билэригэр, сирдэр, алаастар ааттара
симэлийэн, упарыйан хаалбаттарыгар улахан
үлэ оһоһуллубутун бэлиэтээтилэр. Каарта-
ны Анна Гаврильевна 50 аҕсазынан бэйэтин
үбүнэн таһаартарбыт. Бу күн каарта барыта тута
атыыга тарданна. Онуоха сүрүннээн эр дьон
сэргээн туран атыласпыт кэрэхсэбиллээх.
Онон олохтоохтор баҕаларын учуоттаан, эбии
таһаартарарга сакаас хомулунна.

Дирингэр бу үтүө холбурдарын улууспут
атын нэһиликтэрэ өйүөхтэрэ диэн эрэнэбит.

Чурапчы учууталлара саҥа дьарык тэтэрээтин онгортон таһаардылар

Бу күнүргэ Саха сиригэр үөрэҕириитин эйгэ-
тигэр саҥа, сонун таһаарыы сүрэхтэннэ. Бэһис
кылаас үөрэнээччилэрин ааҕар сатабылла-
рын сайыннаран, толкуйдатар соруудахтар-
даах «Ыллык» диэн дьарык тэтэрээтэ бэчээт-
тэнэн табыста.

Саҥа кинигэ оҕо төрөөбүт тылын баайын
тулалыыр эйгэтин кытта ситимнээн, өбүгэ-
тин үгэһин кэрэхсээн улаатарыгар олук ууран
БүөСЫ ирдэбиллэргэ тирээригэр тизкистэр, сору-
дахтар, эрчиллиилэр киридилэр.

Үөрэх дьыла саҕаланыаҕыттан бүтүөр диэри,
ыйдарынан арахсан, барыта 34 дьарык баар.
Ыйдар тизмэлэринэн арахсаллар. Холбур,
кулун тутарга сүрэхтээх буолуу, үлэһит киһи,
онтон сэтиннигэ тулуур, сыра-сылба туһунан
тизкистэр уонна соруудахтар суруллубуттар.

Дьарык тэтэрээтин Семен Новгородов
аатынан Чурапчы орто оскуолатын саха тылын,
литэрэтиирэтин учууталлара — В.К. Дьяконов,
С.И. Еремеева, Е.В. Иванова, И.И. Неустроева,
С.Д. Платонова, Л.Е. Попова толкуйдаан онор-
дулар.

Чурапчыга күн-дьыл туруга



Алтынньы
20 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Алтынньы
21 күнэ
СУБУОТА

Алтынньы
22 күнэ
БАСКЫҤАНЫҤА

Алтынньы
23 күнэ
БЭНИДИЭННИК

Алтынньы
24 күнэ
ОПТУОРУҤУК

Алтынньы
25 күнэ
СЭРЭДЭ

Алтынньы
26 күнэ
ЧЭППИЭР



-6° -12°



-6° -13°



-6° -9°



-4° -7°



-3° -11°



-3° -9°



-5° -9°

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Айсен Николаев
Кытай норуодунай
өрөспүүбүлүкэтин
салайааччыларын кытта
көрүстэ

Ил Дархан Айсен Николаев бу күнүгүгэ Кытай Норуодунай Өрөспүүбүлүкэтигэр үлэлээтэ. Кини Кытай Хэйлунцзян провинсиятын Коммунистической партиятын партийнай комитетин сакирэтээрэ господин Сюй Цинь уонна Хэйлунцзян провинсиятын губернаторун госпозжа Лян Хуэйлины кытта кэпсэтинни ыытта. Көрсүһүүгэ биһиги регионмутун кытта сибээһи сайыннарыыга туһуламмыт холбоһуктаах бырайыагы дүүллэстилэр. "Бу - Дойду Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин уонна КНР Бэрэсэдээтэлэ Цзиньпин Си олохтуур биригэ үлэлээһиннэрин бөдөрөгүүгэ ордук суолталаах. Онуоха хардарыта биригэ үлэлээһини усулуобуйатын хааччыарга бары күүспүтүн ууруохпут", - диэн Ил Дархан тус Телеграм-ханаалыгар суруйар.

Суһал көмө массыыналар
кэллилэр

Өрөспүүбүлүкэ медицинскэй тэриитэлэригэр 10 суһал көмө массыына кэллэр. Билинги оборудованиелаах тырааныспар Саха сиригэр сэлэһиннээлэригэр уонна бөһүөлэктэригэр туһанылыа. Кини балыыһалар кылаабынай быраастарыгар саҥа массыыналар күүлүстэрин өрөспүүбүлүкэ баһылыга Айсен Николаев туттарда.

Саҥа медицинскэй тырааныспар балыыһаларга «Доруобуйа харыстабыла» национальнай бырайыак чэрчитинэн бэриллэр. «Бу итиннэ Саха сиригэр балыыһалар манньк массыыналары муус устар ыйга туттуттара. Саҥа медицинскэй тырааныспар өрөспүүбүлүкэ тыатын сиригэр врачевнай амбулаторияларга, ол иһингэр Арктикада Орто Халыма улуустарыгар барда», - диэтэ Айсен Николаев.

Сэттэ массыына - УАЗ уонна үс массыына - ГАЗ баазатыгар онгоһуллубуттар. Арктика усулуобуйатыгар үлэлииргэ бэлэмнэммиттэр, анал «хотугу» комплектациянан хааччыллылаахтар. Итилэртэн биригэр массыына Чурапчытаагы кини балыыһада ананна.

Хотугу аҕыйах
ахсааннаах төрүт омукар
ассоциацияларын
сийиэһингэр
бэлэмнэнэллэр

Бу учурааттаах сийиэһи тэрийини боппуруостарын тула алтынны 17 күнүгэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабыыталыстыбатын бэрэсэдээтэлин солбуйааччы Ольга Балакина ыыппыт мунньагар дүүллэстилэр.

Ассоциация бэрэсидьиэнэ Андрей Кривошапкин иһитиннэрбитинэн, сийиэс быйыл ахсынны ыйга буолуоҕа. Манна РФ Уһук Илинни, Сибиир уонна Хотугу аҕыйах ахсааннаах норуоттарын ассоциациялара, федеральнай уонна өрөспүүбүлүкэтээҕи былаас уорганнара, Саха сиригэр 13 арктикатаагы оройуоннарын бэрэстэбиитэллэрэ кыттаахтара.

"Сийиэс итиннэн, хотугу аҕыйах ахсааннаах төрүт норуоттар төрөөбүт тылга уонна литературада учууталларыгар анаммыт сийиэс ыытыллыа. Ил Дархаммыт Айсен Николаев тылы харыстааһынга туһуламмыт манньк дьонун дьаһал тэриитэлэрин өйөөтө. Тыл - ханнык бадарар норуот омукар быһыытынан сүлпэг-симэлийбэт төлкөтө, үүнэр-сайдар тирээ, духуобунай култууратын, үтө үгэстэрин сүрүн бааһа буолар. Онон төрүт тылбытын үөрэтэр учууталлар тылбытын, култуурабытын харыстааһынга, үөрэтиигэ саҕаны киллэрингэ, үөрэтигэр технологиятын саҕардымга уопут атастаһахтара", - диэтэ Андрей Кривошапкин.

Итиннэ тэҥэ, сийиэс итиннэн араас хабааннаах сэмийнээрдэр, төгүрүк остуоллар, дискуссия былаһааккалара, култуурунай дьаһаллар былааннааллар.

СӨ Ил Дархан уонна Бырабыыталыстыбатын
пресс-сулууспата.

Култуура
үлэһиттэрин сүбэ
мунньаҕа буолла

Култуура. Култуура үлэһиттэрэ түмсэн,
быйылгы сезонҥа сүрүн үлэлэрин
торумнаатылар



Саҥа исписэлиистэри чиэстээтилэр. // ААПТАР ТҮӨӨРИИТЭ.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Үгэс курдук, сыл аайы ытыллар култуура үлэһиттэрин сүбэ мунньаҕа Чурапчы нэһилиэгин "Айылгы" НАДЬ-гэр сонун хайыскалаах сабаланна. Улууспут 17 нэһилиэгиттэн барыта 200-тэн тахса култуура дьэһэлэрин, муусука уонна ускуустуба оҥуолаларын дириэктэрдэрэ, уус-уран салайааччылар, муусой, бибилэтиэкэ үлэһиттэрэ, норуодунай кэлэктииптэр кытыннылар.

Мунньахха СӨ култуура уонна духуобунас сайдыытын министирэ Афанасий Ноев быһа сибээскэ тахсан кыттыыны ылбыта мунньах таһымын үрдэттэ. Афанасий Иванович тус этиниигэр Чурапчы улууһун култуурада салаатын үлэһиттэрэ мэлдьи инники күөҥгэ сылдьалларын итиннэ быйылгыттан атын эрэгийиэннэр баай

уопуттарын кытары атастаһан, сагалы сайдыы суолугар үктэммиттэрин биһиринин эттэ, бука барыларын кыстыкка үктэммиттэринэн, кытаанах доруобуйаны бадаран туран эбэрдэлээтэ.

«Бүгүҥү күнүгэ үлэһит сүрүн сорукартын ылыныахтаахпыт, дьоммут санааларын истиэхпит. Быйылгы дьылга уратыбыт диэн - биһиэхэ быһа биһиринэн Бурятияттан кэллээгэлэрбит бэйэлэрин бырайыактыыр үлэлэрин үс сүрүн хайысхатын кэпсэхтэрэ, кинилэри кытары Забайкальскай кыраай Чита куоратыттан кэллээгэлэрбит эмнэ тахсан үлэлэрин-хамнастарын билиһиннэриэхтэрэ. Итиннэ хайдах табылларынан, хардарыта боппуруостары бэрсэн, хоруйдары истиэхпит. Онтон күн иккис аҕаарыгар былаһааккаларынан тарҕаһан үлэһиттэр. Манньк сабаллаһын бэйэбит хайысхабытыгар аан бастакытын ытыллар», - диэн Чурапчы улууһун култуурада

управлениетын начаалынньыга Петр Гуляев кэпсээтэ.

Тэрээһин үөрүүлээх чааһыгар улуус дьаһалтатын исписэлиһэ Елена Пермикова кыттыыны ылла, кини 2024 сылга үлэһэ киириэхтээх Бахсытаагы НАДЬ-тин, СӨ бастакы Ил Дархана Егор Борисов архыып-библэтиэкэтин дьэһэ түмүктэнэн үлэһэ киирэр уонна Хатылытаагы көһөрүллүү муусойа тутулларын туһунан үөрүүлээх сонуннары иһитиннэрдэ. Култуура начаалынньыга Петр Егорович үчүгэй көрдөрүүлээх үлэһиттэригэр эбэрдэ сорукарты оһу сэргэ Алабар нэһилиэгин эр дьонун ансаамбыла, Мугудайдаагы "Көлүкэчэн" оҕо үнүкүү ансаамбыла, Петр Решетников аатынан норуот тылаатыра норуодунай ааттарын бигэргэппиттэрин туһулуур сэртификэттэрин туттарда. Быйыл саҕардым үлэһэ ананан кэлбит эдэр исписэлиистэри чиэстээһин буолла.

Улууска - бу күннэргэ.
Дьокутааттар устаапка
уларытыы киллэрдилэр

Людмила ГОРОХОВА

Алтынны 19 күнүгэр улуус мунньабын - 3-с учурааттаах сийэссийэтигэр дьокутааттар Чурапчы улууһун (оройуонун) муниципальнай тэриитини устаабыгар уларытыыны киллэрдилэр.

Ол курдук, Саха Өрөспүүбүлүкэтин «Чурапчы улууһа (оройуона)» муниципальнай тэриитини аны мантан ыла уларытыллан,

Саха Өрөспүүбүлүкэтин «Чурапчы улууһа» муниципальнай оройуон диэн ааттаныа. Ону сэргэ 2023 сыл алтынны 11 күнүгэр Чурапчы улууһун дьокутааттарын иккис учураатта суох сийэссийэлэригэр ылынылыбыт 13 нүөмэрдээх быһаарыыны көтүрдүлэр.

15-с, 16-с нүөмэрдээх алтынны 19 күнүгэҕи быһаарыылары сийилин санаолох.рф саайтка билсинг.



Сонуну
сылланын киирэн
көрүң



КУТУРБАН

Кытаанах нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, РФ норуот үөрэҕириитин туйгуна, ытыктыр киһибит **ЛАЗАРЕВА Азалия Васильевна** уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Кытаанах орто оскуолатын 1972с. бүтэрбиттэр.

Күндү ийэтэ, РФ үөрэҕириитин туйгуна, Кытаанах нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо

ЛАЗАРЕВА Азалия Васильевна ыалдьан олохтон туораабытынан, биригэ үлэлиир кэлиэгэбитигэр, "Үөрүү" оҕо сайдар киинин эбии үөрэхтээһинин учууталыгар Альбина Семеновна Дьячковскаяга, кини дьиз кэргэнигэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Улуустаабы үөрэх салалтата, "Үөрүү" оҕо сайдар киинин кэлэктиибэ, профсоюзта.

Тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ

ЛАЗАРЕВА Азалия Васильевна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, биригэ үөрэммит доҕорбугар Альбина Семеновна, Николай Егорович Дьячковскайдарга дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Кытаанах орто оскуолатын 1980 сыллаахха бүтэрбиттэр.

Күндү эһэтэ, Үрэх-Күөрэ олохтооҕо, үлэ, тыыл бэтэрээнэ

КАПИТОНОВ Гавриил Егорович ыалдьан олохтон туораабытынан, биригэ үлэлиир кэлиэгэбитигэр Ирина Гаврильевна Капитоноввага дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Киин бибилиотэка кэлэктиибэ.

Однулуунтан төрүттээх Мындааайы бөһүөлэгин олохтооҕо, Хоту көһөрүллүү кыттылааҕа, үлэ бэтэрээнэ, Потребкооперация Бочуоттаах үлэһитэ, "Ийэбэ албан аат" I, II, III-с истиэпэннээх мэтээл хаһаайына, күндү ийэбит, эбэбит

ЯКОВЛЕВА Матрена Харлампьевна

бу дьыл, алтынны 18 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыттан 85 сааһыгар олохтон туораабытын аймахтарыгар, билэр дьонулар диригник курутуян туран иһитиннэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ, биригэ төрөөбүттэрэ.

Болугур нэһилиэгин олохтооҕо, Хоту көһөрүллүү кыттылааҕа, үлэ бэтэрээнэ, Потребкооперация Бочуоттаах үлэһитэ, "Ийэбэ албан аат" I, II, III-с истиэпэннээх мэтээл хаһаайына

ЯКОВЛЕВА Матрена Харлампьевна

уһун, ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчы улууһун дьаһалтата, дьокутааттарын Сэбиэ-тэ уонна Дьокуускайтан Чурапчы түмсүүтэ.

Чакыр нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, Чакырдаабы "Күнчээһэ" уһууаан Бочуоттаах үлэһитэ, ытыктыр кэлиэгэбит, наҕаабанньыкпыт, күндү дьуөгэбит

ФЛЕГОНТОВА Клара Семеновна

ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, тапталлаах кэргэнигэр Петр Прокопьевичка, оҕолоругар Татьянага, Еленага, Александрага, Анжеликага уонна киһилэр дьиз кэргэттэригэр, уолугар Прокопийга, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чакырдаабы "Күнчээһэ" уһууаанга биригэ үлэлээбит кэлэктиибэ.

Махтанабыт

РСФСР үөрэҕириитин туйгуна, "Оройуон иннигэр үтүөлэрин иһин" 3-с истиэпэннээх бэлиэ хаһаайына, Кытаанах нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэбит Лазарева Азалия Васильевна бу дьыл, алтынны 13 күнүгэр олохтон туораата. Күндү киһибитин сүтэрбит ыарахан кэммитигэр күүс-көмө, өйөбүл буолбут Кытаанах нэһилиэгин дьаһалтатыгар, Кытаанах орто оскуолатын кэлэктиибигэр, ийэбит чугас ыалларыгар, дьуөгэлэригэр, Иван Петрович Пономаревка, аймахтарбытыгар, биригэ үөрэммит оҕолорбугар, табаарыстарбытыгар, дьуөгэлэрбитигэр улахан махталбытын тиздэбит. Дьиз кэргэннигигэр этэнгэ буолууну баҕарабыт.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

БИЛЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

Ньургун Алексеевич Оконешиников аатыгар бэриллибит байыаннай билиэт сүппүтүнэн, дьингэ суоһунан аабыллар.

Кэриэстэбил

Күндү киһибит сырдык кэриэһигэр

Тэнгэ улааппыт, оҕо сааспытын биригэ атаарбыт дьуөгэбит, табаарыспыт, сайыт кылааспыт биригэ чабылхай үөрэнээччитэ, ыспарсымыана, актыбыһа **Александрова Александра Александровна** ыарахан ыарыттан олохтон олус хомолтолоохтук туораабыта биригэ сыла туолла.

Шура 1991 сыл, кулун тутар 10 күнүгэр Чурапчы улууһун Чакыр нэһилиэгэр Александра Константиновна уонна Александр Гаврильевич Адамовтар дьиз кэргэннэригэр үлүс оҕон төрөөбүтэ. Кыра эрдэбиттэн олус оттомноох, поп-бааччы, ханнык баҕарар болпуруоһу быһаарсар буола улааппыта. 1997 с. Чакыр орто оскуолатыгар бастагы кылааска кирибитэ. Билиигэ-көрүүгэ тардыһылаах буолан, үөрэҕэр олус кыһамнылаах, куруутун бэлэмнээх буолара. Оскуолаҕа үөрэнэр кэмнэригэр кылаас лидерэ, кылаас, оскуола тэрээһиннэригэр актыбыһыс быһытынан биллэрэ. Оскуола, нэһилиэк, улуус, өрөспүүбүлүкэ араас күрэхтэрин кыайылааҕа буолара: олимпиадалар, брейинг-ринг, успуорт көрүҥнэригэр инники сылдыра. Математика, биология, химия, география предметтэрин улуустаабы олимпиадаларыгар бириистээх миэстэлэри ылар. Хайыһарга улуус, өрөспүүбүлүкэ иһинэн

күрэхтэһиилэргэ I, 2-с миэстэлэртэн түспүтэ. Оскуолаҕа бүтэрэр сылыгар оскуола саамай үрдүк наҕараадатын – Эрилик Эрис-тиин аатынан бириэмийэ лауреатынан буолбута, үөрэххэ үрдүк көрдөрүүлэрин иһин, Эрилик Эристиин иппит кыһын Тамара Семеновна Яковлева уонна Агафий Иннокентьевич Адамовтар анал бириэмийэлэрин ылбыта.

Оскуола кэнниттэн 2008 с. Хотугулуу-Илинги Федеральнай университетка биолого-географическай факультетка кириэн, 2013 с. «педагог-учитель химии и биологии» уонна «химик-аналитик» дьин икки дипломнаах бүтэрбитэ. Кини устудьуоннуу да сылдьан, хайыһарга дьарыктанарын ыһыктыбатаҕа. Университеттар уонна үнүстүүтэр икки ардыларынаабы күрэхтэргэ хас да төгүл призердаабыта. Дьокуускай куоракка 2008 с. 5-с Универсиадаҕа чөмпүйүөннээн, кыһыл көмүс мэтээл хаһаайына буолбута.

Шура идэтинэн Мириинэй куоракка Айылҕа харыстабылын тэрилтэтигэр үлэтин саҕалаабыта. Онтон «Алроса» акционернай хампаанньа Ботубуйатаабы геолого-разведочнай экспедиция лабораториятын исписэлиһинэн олохтон туоруор дьиз ситиһилээхтик үлэлээбитэ. Үлэтин, үлэлиир кэлэкти-

бин, опорор Мириинэй куоратын олус сөбүлүүр, элбэх табаарыстардааҕа, дьуөгэлэрдээҕэ. Кини бу үлэҕэ кириэбүттэн хайа боруодаларын чиннийэрэ, рационализаторскай үлэҕэ кыттан, 2017 сыллаахха Рационализатор даҕастырыанньатын, Махтал сурук туттарбыттар, харчынан бириэмийэ олохтоммута.

Бу үлэлиир юмугар олоһун аргыһын Дмитрий Васильевич Александровы көрсөн, 2017 сыллаахха балаһан ыйыгар ыал буолан, кыыс оҕолороммуттар. Эдэр ыал инники олохторугар элбэх былааннаах, сыллаах-соруктаах, үгүһү ситиһэр ыра санаалаах этилэр.

Биһиги Шурабыт ыар ыарыһа туруулаһан, тигэх күнүгэр дьиз үтүөрэригэр эрэллээх сыллыта.

Кылааспыттар Шурабыт саамай бас-көс киһибит буолара. Биригэ тэрээһин кини салайыта суох ааспат этэ.

Доҕорбуг Шура биһиэхэ барыбытыгар холобур буолара: куруутун үөрэммит эрэ сылдыра, тас да көрүнүнэн, дууһатынан да наһаа кэрэ киһи этэ. Өйдөөх, элэксэй, аһыныгас сүрэхтээх. Дьону кытта биригэ тылы булар: оҕо да, эдэр да, кырдыаҕа да буоллун. Кини олоһу көрүүтэ олус дириг этэ. Чугас дьонугар, төрөппүттэригэр истин-иһирэх сыһааннааҕа, киһилэр тустарыгар ис

Бырайыак

Ыспартыбынай былаһаакканы өрөмүөннээһини өйөөтүлэр

Хатылы нэһилиэгэ 2017 сылтан Аан дойдутаабы баан көбүлээһининэн ытыллар нэһилиэк туруорсуутун өйүүр бырагырааманан үлэлээн кэллэ. Ол курдук, нэһилиэк олохтоохторо 2017-2018 сылларга бу бырагыраамаҕа кыттан, бөһүөлэккэ толору уу ситимэ тардыллытын ситиспиттэрэ. 2019 сылтан ыла, сыл аайы бөһүөлэк иһинээҕи суоллар онгоһулунулар.

Быйыл нэһилиэк олохтоохторо уопсай мунньах түмүгүнэн 2024 сылга олохтоох көбүлээһини өйүүр бырагырааманан көрүлпэр үбүнэн ыспартыбынай былаһаакканы өрөмүөннээһини өйөөтүлэр.



Көбүлүүр бөлөх тэриллэн, «уонку-руска кыттан субсидияга тиксэр түгэммитигэр, нэһилиэк олохтоохторо, уопастыбаннай түмсүүлэр, ыччаттар үлэлииргэ бэлэммит.

Егор Соловьев, көбүлүүр бөлөх салайааччыта.



сүрэхтэһэн ыалдьара, кыаллары барытын огорорго, көмөлөһөргө бэлэм этэ.

Шурабыт суох буолбутун киһи хайдах да итэҕэйбэ баҕарбат. Ол курдук, кини биһиэхэ куруутун сып-сырдык, ыл-ыраас, бары өттүнэн чабылхай, кыайыгас-хотугас, олох бары күнүгэр – үлэҕэ, успуорка, дьиз кэргэнигэр, инники эрэ сылдыар аналлаах, дьол-соргу эрэ энгэрдээх буоларыгар биһэ эрэллээх этибит.

Дьуөгэбит, Шурабыт, эн биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыыннааххын! Эн ситэ олоҕортох олоххун кыракий кыһчааның, салгыаҕа, ааккын ааттатыа дьин эрэнэбит.

Биһиги Шурабыт-Дьуөгэбит, доҕорбуг, Кэрэ, сырдык киһибит! Быраһаай, быдан дьылларга.

Сырдык санаан, Үтүө сыһыаның Умуллубатын үйэлэргэ!

Биригэ улааппыт, үөрэммит үлээннээхтэрэ, кылаас салайааччылар Т.И. Адамова, А.Я. Михайлова.

"САНА ОЛОХ"
кылааспыт
эрэдэктэрэ

ГОРЮНОВА
Людмила
Владимировна

Тэрилтэҕиригэр: СӨ Бырабыыталыстыба, Сана Өрөспүүбүлүкэтин "Санаабыт" Социальнай-экономическай тэрилтэ. Таһаараччы: СӨ "Санаабыт" ГАУ. Таһаараччы адырыһа: 677000, Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31, 124 кб. тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sanabot@mil.ru. Российскай Федерация Россияҕа СӨ салаһаһыт 2020 с. бос ыйың 3 күнүгэр регистрационнаах нүмүгүр – ПИ № ГУ 14-00559.

Эрдэктэһит адырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Төлөһүөннэригэр: эрдэктэһэр – 41-332, отделеһэр – 41-265, E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, telegram: @sanaoloh

Аһаар сурутар элөөр санаа редакция кэлиһиттэригэр махтан сол түбүлөр буолбак. Сурутаа ыһаһаар чөлөөһүр кыһамныаһаар элөөһүтүн аһаар тус бөһүөлүгүт.

Хайыат бөһүөлэк бөһүөлүгүт графика: 16 ч 00 м. Бөһүөлэк бөһүөлүгүт: 16 ч 00 м. "Санаабыт" Социальнай-экономическай тэрилтэтин "Санаа олох" хайыат эрдэктэһитигэр 19.10.2023 с. офсетта бөһүөлүтүнэ.

Индекс: ПИ964, Тиража 1095, Кэһиһэ 2 б.л. Хайыат сыһаһа 22 солк. Хайыат кэһиһэһэ биригэ: бөһүөлүгүт тасар.



@SANAOLOH

Олохпут устуоруйата, уйгута сыышпараттан тутуллар

Исписэлиис тырыбыната. Статистика отделын начаалынньыга Саргылаана Макарова салайар тэрилтэтин үлэтин-хамнаһын туһунан кэпсээтэ

Людмила ГОРОХОВА

Быйыл Саха сиригэр статистика салаата тэриллэбитэ 170 сылынан, алтынны 20 күнүгэр статистика үлэһитин күнүн көрсө Чурапчы нэһилиэгэр судаарыстыбаннай статистика отделын кылаабынай исписэлиинин Саргылаана Макарованы көрсөн, тэрилтэлэрин үлэтин-хамнаһын ыйыталастым.

Кини бу сыыппара, учуот курдук, үрдүк эппиэтинэстээх үлэҕэ 30-тан тахса сыл устата үлэлээн кэллэ, улууспут бары эйгэҕэ сыыппаранан көрдөрүүтүн үөһэни структураларга биризмэтигэр отчуоттаан, улууспут, өрөспүүбүлүкэбит сайдыытыгар үтүс кылаатын киллэрдэ. Саргылаана Дмитриевна үлэтин туһунан манньк кэпсиэр.

"Мин Чурапчытаагы статистика отделыгар 1992 сыллаахха ас, таңас, туттар табаар сыманын сурукка киллэрэр экэнэмиис-регистраторунаан үлэһит кирибитим. Оччолорго Варвара Прокопьевна Пермякова начаалынньыктыра. Күн айы маҕаһынынарынан сылдьан сымалары бэлиэтээн, куоракка телетайп нөҕүө ытар этибит. Онтон ыла араас хабааннаах уларыһылар киридилэр, олох сайдан истэбин айы, ирдэбил-



Статистика
отделын
кэлэ-
тиибэ,
2018 сыл.

лэр өссө күүһүрэн, суот-учуот элбээн иһэр. Судаарыстыбаннай, муниципальнай уорганнар сакаастарынан үлэһитбит. Билигин отделытыгар үһүөбүт. Экэнэмиисинэн Полина Михайловна Старостина, иниспектэр-делопроизводителлэн Айтилина Михайловна Лазарева үлэһитлэр. Улууспут бары тэрилтэлэрэ, урбаанныттар үлэлэрин-хамнастарын, көрдөрүүлэрин өрөспүүбүлүкэтээҕи статистика отделыгар

отчуоттууллар, биһиги мань хонтуруоллуубут. Барыта биризмэтигэр, хойутаабакка туттарыллыахтаах. Уопсайа, 500-тэн тахса көрүн отчуот баар - ыйдааҕы, кыбартаалынай, сыл аңаардааҕы, сыллааҕы диэн араас саллар. 2019 сылтан отчуоттар электроннай көрүнгүнэн быһа куоракка ытыллар буолбуттара, ол иннинэ барыта биһиги нөҕүө аһара.

Сылга иккитэ - үстэ тма хаһааймыбатын салаатыгар

үс - түөрт нэһилиэккэ чинчийэн көрүү буолар. Быйыл Аладар, Мугудай, Хоптоло, Хатылы нэһилиэктеригэр 10-тан тахса ыалга мытылынна. Бу ыаллар хас сүөһүлээхтэрин, сыгылаахтарын, олору көрүүгэ төһөнү ороскуоттаммыттарын, кэтэх хаһааймытыбаларыгар төһө иэһэх сиртэх төһө оҕуруот аһын олордон ылбыттара учуоттанылар. Ону тэҥэ сылга иккитэ - үстэ нэһилиэһинэ үлэһэн хааччылыгытын, куйаар ситимин, көмүүтэри төһө туһаналларын үөрэтэн көрүү мытыллар. Быйыл Одьулун, Соловьев, Чурапчы нэһилиэктеригэр буолла. 10 сылга биридэ улуус олоҕор улахан суолталаах нэһилиэһинэ, тма хаһааймыбатын биэрэһинин ытабыт, бүтэһигин харантын кэмгэр, 2020 сыллаахха мытыллыбыта. Манна хас биридэ олохтоох биэрэһис суолтатын өйдөөн, эппиэтинэстээхтик сыһаннаһан кытыахтаах.

Иниспектэр-делопроизводитель 25 хаһааймытыба дохуотун, ороскуотун сурукка киллэрэр. Килиэптэн, туустан саҕалаан, оттук мастара, иһэр муустара, таксинан сылдыбыттара, кэсиргэ сыһыаммытара барыта учуокка кириэр. Бу 25 хаһааймытыбаны бэйэбит талбаппыт, Москвадан испиһэк мыталлар, онно толору дьизэргэн, биридэһэн дьон, биэр-

сийэлээхтэр араас аранга барыта баар буолар. Кинилэри иниспектэр тылыгар киллэрэн, үлэтин ытар. Бу үлэ түмүгүнэн тма сиригэр дьон-сэргэтэ туһунан тыһынан, аһаан-сизин, дьаһанан олоҕоро, тиһэрэ-тиһимэтэ уопсай хартыына буолан толору тахсан кэлэр. Билингэ кэмгэ, ырытан көрүүбүтүнэн, дохуот, ороскуот тахсыспат. Ороскуота улахан буолар. Үтүс ыал дьонноруттан көмө ылбыт буолаллар. Бу үлэ 2010 сыллаахтан тма киһитин хамнаһа, босубуһанан, чөлчөтүнэн туһанымта, субсидиялара сөптөөхтүк тырыллыаларыгар мытыллар. Үлэбит түмүгүнэн, бастаан, потребительскай корзина, онтон тийгинэн олоруу алын кэмэй тахсар. Манна эһин, хас да сыллаах үлэ түмүгүнэн элбэх оҕо-охторго араас хабааннаах, норуокка биллэринэн, «Путинская», «Айсеневская» босубуһалар көрүлэр буоллулар. Бу чинчийэн көрүүгэ кытта сылдыар дьоммутугар улахан махталбытын тиэрдэбит.

Күннээҕи олохпутугар сөччө биллибэккэ-көстүбэккэ, улахан эппиэтинэстээх үлэни толоро олорор улууспут биһр тутуах тэрилтэтин үлэһиттеригэр үлэлэригэр-хамнастарыгар үрдүк ситиһилэри, тус олохторугар кытаанах доруобуйаны, дьолу-соргуну баҕарабыт.

Байыаннай дьайыы. Иистэннээннэр байыаннай дьайыы кыттыылаахтарыгар сылаас таңас тигэллэр

Наталья СИБИРЯКОВА

Мугудай нэһилиэгэр «Сайдыына» дьахталлар түмсүүлэрэ бэрт таһаарылаахтык үлэлиир. Кинилэр нэһилиэк, улуус уопастыбаннай олохтотан хаһан да туора турбакка, барытыгар актыыбынайдык кытталлар.

Ааспыт сылга бу түмсүү кэрэ аңаардара «Кыайы талисман» диэн социальнай хайысхалаах бырайыак онорон Саха өрөспүүбүлүкэтин Ил Дарханын 900-тэн тахса тыһыынча суумалаах Грантын ылары ситистилэр уонна бу көрүлүбүт харчынан иистэнэр, көбүрүөй массыналары, таңас матырыйаалларын, тустаах оборудованиелары ылан номнуо үлэлэрин саҕалаабыттара. Бырайыак ааптардара, салайааччылары «Сайдыына» түмсүү бэрэссэдэтэлэ, норуот маастара Екатерина Захарова уонна «2023 сыл бастың уопастыбанньыга» номинация хаһаайката, Мугудай орто оскуолатын математикаҕа

учуутала Мария Варламова этэллэринэн, кинилэр сүрүн сымалара-соруутара: үүнэр көлүөнэни патриотическай тыһыҥа иити, оҕолорго дойдуга тапталы, төрөбүт дойдуну киһи туттуу санаатын иҥэрин, иис мастарыстыбатыгар үөрэтин. Биллэн турар, ханым да бырайыак уопсай хамаанда күүстээх үлэтигэр тутулукаах. «Кыайы талисман» бырайыак олоххо кириригэр норуот маастара, идэтигэр иистэннээннэр, Мугудайдааҕы «Чуораанчык» уһуйаан сэбиэдиссэйэ Асия Сивцева, Чурапчы улуунун дьахталларын сэбиэтин бэрэссэдэтэлэ Анастасия Афанасьева төһүү күүс буолаллар.

Аңаардас бу «Сайдыына» түмсүү эрэ буолбакка, улууспут дьахталларын субэтэ, нэһилиэктергэ баар дьахталлар түмсүүлэрэ, аһыныгас сүрэхтээх баҕа өтгүнэн кэлэн кемелөөр волонтердар-бука бары актыыбынай кыттыыны ылан, ким хайдах биризмэлээбиттэн көрөн үлэһит, иистэнэ сылдьаллар.

Дойдуларын туһугар байыаннай дьайыыга кытта, кыайыны уһанса сылдыар биһр дойдутаахтарбытыгар, хөрсун-хоодуот ыччаттарбытыгар улуус кэрэ аңаардара идиһэлэрин итигин, алгыс тылларын иһэрэн тикпит «Талисман победы» диэн анал суруктаах сылаас таңас, малсал кэмпилиэктерин, Чурапчы ытык сиригэр хатарыллыбыт отун, отоннорун, харысхалларын бастагы баартыйата бу күннэргэ номнуо уолаттарга тиэрдиллэр.

Онтон салгыы бырайыак үлэҕэ уостубат, сүрүн соруун толорон идэтигэр иистэннээннэр, норуот маастардара бэйэлэрин баай уолуттарынан оскуола үөрэнээччилэрин кытары үлэһэн, оҕолор иистэнэр үөрүйэхтэрин сайыннарыахтара, үөрэтиэхтэрэ, уһуйуохтара. Сыл устата бырайыак чэрчитинэн араас маастар-кылаастар, аахсыһалар, куонкурустар мытыллыахтара.



Улуус иистэннээннэрэ.



Ил Дархан
грантын ха-
һаайыттара.



Сонуну
сылканан
кирэн
коруң

“Чурапчы” ТХПК бүгүнгү туруга

Тэрилтэ түбүгэ. Кэпэрэтиип бэрэссэдээтэлэ Алексей Егоров тэрилтэ үлэтин-хамнаһын, инники сорукары сырдатта

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Быйыл саас кулун тутар 3 күнүгэр Чурапчы улуунун кэпэрэтиипин пайщиктарын кытары уопсай улахан мун-наах ытыллыбыта. Онно “Чурапчы” ТХПК сага бэрэссэдээтэлин Алексей Егоров талылан, дуоһунаһыгар кулун тутар 6 күнүгэр кирибит. Кинилин күн бүгүн кэпэрэтиипкэ ханнык хайыс-халаах үлэни-хамнаһы ыта сылдыарын итиэнэ туох сонун сүүрэннэр кирибиттэрин туһунан сэлэргэстибит.



Алексей Гаврилович өр сыллар усталарыгар нэһилиэк, улуус дьаһалтатыгар баһылык солбуйааччытын дуоһунаһыгар олус таһаарылаахтык үлэлээбитэ, салайар үлээт улахан уопуттаах итиэнэ кини өрүү ураты, кээкилээх суолу-иһи тобулан, уопсай үлэни ытарын бэлиэти көрбүт. Билигин “Чурапчы” ТХПК 151 үлэһиттээх. Онно сайынгы бириэмэбэ дуогабарынан үлэлээччилэр эбиллэллэр.

Үүт хампаанньата

Улуус үрдүнэн үүтү тутуу кэмэ сүрүннээн түмүктэннэ. Манна улууспут 17 нэһилиэккэ: Арыылаахха, Кытаанахха, Мырылаа, Мындааһа, Дирингэ, Хадаарга, Хайахыкка, Чакырда, Алааарга, Бахсыга уонна Түөһү учаастагар үүт собуоттарын үлэлэттибит. Онтон атын нэһиликтэргэ үүтү тутар пуушнар үлэлээн, Чурапчы киининээҕи собуокка таспыттара. Чааһынай дьонтон үүтү тутуу хампаанньатын көрдөрүүтэ үс сылтан бэттэх биллэрдиик түстэ. 7800 туонна үүтү тута олорбут эбит буоллахпытна, сага механизмнар кириилэрэ биһиги улууспутар улахан охсуулаах буолла. Чааһынай дьон билигин 37 тыһ. солк. манньык төбө аайы ылары биһирээтилэр, иннэ гынан үүтү туттаргылар билдэн турар, күүскэ кыччаата. Ол да буоллар, нэһиликтэргэ баар собуоттар арымын астыы олоролор, ону таһынан Чурапчыга кини собуокка араас көрүгү боро-

дууксуйаны онорон, сэлэһиннэ иһинээҕи түөрт маҕаһынҥа атыгы таһаарыт уонна Дьоксуускай куоракка 40 тэрилтэни кытары үлэлээбит, нэдиэлэбэ иккитэ (оптуоруннуук, бээтинсэ) бородууксуйабыттан ытабыт. Маны сэргэ куоракка, чугас сытар улуустарбытыгар – Уус Алданга, Томпоҕо, Уус Майага, Нерюнгри куоракка тиниэн, үтүө үгэскэ кубулуйбут дьаарбанкаларбытын тэрийэн ытабыт.

“Чурапчы” кэпэрэтиипкэ үүтү туттары 9 ый түмүгүнэн 3718 туонна 93 киһиэхэ тэҥнэстэ. Сыл садаланыыта биһигини кытары 267 хаһаайыстыба үүтү туттарыыга дуогабар түһэрситтэн, быйыл, сайын устата, 253 хаһаайыстыба үүттэрин туттардылар. Онтон 14 хаһаайыстыба араас биричиинэн сылтаан, үүттэрин сатаан туттарбатылар. Манна үчүгэй көрдөрүүлээх нэһиликтэртэн Соловьев бастаһынан ааттанар. Бу нэһилиэк 529 туонна былааннаах эбит буоллаһына, билигин 544 туонна үүтү нэһилиэнньэттэн тутан, былаанын 103% аһара толордо. Иккис Болюгүр нэһилиэгэ буолар, кинилэр аһаардас балаһан ыйыгар 63 туонна үүтү туттардылар, 513 туонна былааннаах буоллаһына, 483 туоннаны туттаран, 94%ка тахсан олоролор. Кинилэри сэргэ Хайахсыт, Алааар, Кытаанах, Хатылы нэһиликтэрин аатталаахха сөп. Ону улууспутар уопсай сылааһы былаамытын 78,8% толорон иһэбит.

Обуруот аһын харайыы үлэтэ

Быйыл ханна да буоллун, окуруот аһын үүнүүтэ олус үчүгэй. Ол иһин 300-тэн тахса хаһаайыстыбаттан 35 туонна хортупуйу туттубут. Былырын 17 туонна хортупуйу тулуппун. Итини таһынан улууспут олохтоохторуттан отон хомуйдубут, былырын 660 киһиэ эбит буоллаһына, быйыл 35 хаһаайыстыба 1 туонна 18 киһиэ отону туттарда. Иннэ гынан кыһын дьоммут утах онгостон иһэллэригэр анаан, сироп онгорон таһаарар кыахтанныбыт.

Буйуна

Буйуунаны үлэлэтэрибиз чугаһаата. Билигин да халлааммыт олус ичигэс, сирбит ириэнэ, итинэн сибээстээн, үлэни сэттиннэ ыйга былааныммыт. Ол эрэри үөрэх дьыла садаламмытын уонна уһуулаанарбытын сибээһэй этиэн хааччылар туһуттан, атырдьах ыйын бүтүүтүттэн кырааан сүөһү өлөрүүтүн (110 төбө) садалаабыппыт. Бааһынай хаһаайыстыбалартан эти тутуу садаламмыта, бэйэбит маҕаһыннар-

бытыгар, Дьоксуускай куоракка кэмтитэн-кэмгэр атыгы таһаара турабыт.

Өрөмүөн үлэтэ

Бу сайын буйунаага, оҕуруот аһын харайар сирбитигэр өрөмүөн үлэлэрин былааннаан ыттыбыт. Манна Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтатын быһааччы өйбүлүнэн, бүддүөт-тэн үп тыырдаран, улахан үлэ барда. Балары сэргэ сайын устата халбаһыны онгорон таһаарар собуот өрөмүөнүнэ турар, ис өттө толору модернизацияланна, сага оборудованиелары ылыбыт, косметическай үлэтин таһынан, дьоммут үлэлиир усулуобуйалара табыгастаах буолуугар, аныгы ирдэбиллэргэ эппиэттир гына оҕоһуллан, адыах хонугунан үлээ кириэрэ күүтүллэр.

Дьоммут-сэргэбит халбаһы атыгы тахсарын өр кэтэстилэр, онон сотору кэмнэн атыгы таһаарыахпыт диэн эрэннэрэбит.

Бу саас “Республиканский центр пищевых технологий” диэн тэрилтэни кытары ыкса үлэлэһэн, Бурятия Улан-Удэ куоратыттан анаан-минээн технолог аҕалан үлэлэппиппит, манна кэлэн уонча хонук устата технологиябын туруоран биэрбитэ. Эрдэ “Чурапчы” кэпэрэтиип сүрүннээн үс көрүгү “Чайнай”, “Докторскай”, “Польская” халбаһылары таһаарара. Онтон бу сайын халбаһы көрүгүн элбэтэр сылтан 12 көрүгү (“Русский”, “Императорский”, “Сырный”, ветчина араас ассортита о.д.а) онгорорго холоннубут. Бастагы хардыһылары бэс ыйын бүтүүтэ, от ыйын садаланыытыгар улууспут олохтоохторугар таһааран атымлаабыппыт. Улахан-нык сэһээрбиттэрэ, ол иһин мантан кыһын традиционнай көрүгүнэрибиз таһынан, дьоммут ханнык көрүгү хамаатык атымлаһаларыттан көрөн, сага бородууксуйаны онгорор буолуохпут.

Пайщиктар интэриэстэригэр үлэ

Үүт суотугар Чакыр, Арыылаах, Соловьев нэһиликтэригэр 72 туонна сэлэскэни таһаарыппыт. От кэмгэр бу улахан абыраллаах дьыла буолар. Онон бу хайысхабытын инникитин даһаны быспат сыаллаахпыт. Итини таһынан Алтай эрэг-ийэнигэр, чуолаан, манарынахтарга сөп түбэһэр гына

оҕоһуллубут 18 компоненнаах эбии бурдугу 67 туонна үүт суотугар атымлаһан аҕалан тардаппыппыт. Саас, буоларын курдук, икки ыйдарыгар диэри саастаах 175 сибииннэ оҕотун аҕалан хаһаайыстыбаларбытыгар түгэллэппиппит.

Онгорон таһаарыы бородууксуйа

Товус ый түмүгүнэн, хаһаайыстыбалартан эти тутуу, бүгүнгү туругунан, 10 туонна 600 киһиэни тутан олоробут. Сэттиннэ биһиги быйылгы былааммыт 60 туоннага (497 төбө) тэҥнэһэр, о.э 50 хаһаайыстыбаны кытары дуогабар баттастыбыт. Үүт бородууксуйатыгар 13 көрүгү оҕоһуллар, эт аска – 7 көрүгү.

Үүккэ, этиллибитин курдук, 3718 туоннаны соботуопкалаатыбыт. Ол иһингэр/ынах арымта – 123 туонна, сыырдаах үүт бородууксуйата – 180 туонна, сыата суох үүт бородууксуйата – 96 туонна, эт ас – 16 туонна 200 киһиэ, халбаһы ас 23 туонна 600 киһиэ оҕоһуллан, нэһилиэннэ уопсай аранатыгар атымланна. Мантан кыһын халбаһы оноруутун өссө күүһүрдүөхпүт. Мугудай нэһилиэгэр баар кэмбинээлпит ыраас ууну 600 мизтэрэ диригтэн ылан, онгорон таһаарыыга күүскэ үлэлиир. Билигин туругунан, 3420 туонна ууну бэлэмнээн, нэһилиэннэ, тэрилтэлэргэ атымыры ситистибит. Сылын аайы тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэте өрөспүүбүлүкэбит онгорон таһаарар тэрилтэлэригэр улахан дьаарбанкалары тэрийэр. Быйыл биһиги эмиз үс күн устата көхтөөх кыттыны ылыбыт, урукку сыллардааҕар атын механизмынан барда. Маныаха онгорон таһаарар бородууксуйаларбытыттан үс көрүгү бастын номинацияларга тигистэ. Ол курдук, бытыылкалаах ыраас уубут 1 истиэпэннээх дипломуна наһарадаланна. Итини таһынан, эт бородууксуйатыгар, чуолаан, бифштекс көрүгүмүт 3-с истиэпэннээх дипломага тигистэ. Ону сэргэ кондитерскай сыахпыт килиэбэ эмиз 1 истиэпэннээх диплому ылары ситистэ. Ону үлэһиттербитинэн киэн туттабыт.

Эбэн эттэххэ

Маннай кэпэрэтиип бэрэссэдээтэлин солбуйааччытынан онтон устунаан салайааччынан ананан баран, тэрилтэбэр биерсүүн сыалым-соруугум диэн – үп хаһаайыстыбатын үлэтигэр стратегическай былаанын оноруу буолла.

Бу сайын СӨ Ил Дарханын Айсен Николаевы ыгыран, бэйэбит баазабытын, олорор территориябытын, тизхинык-

элэрибиз туруктарын көрдөрбүппүт, кэпэрэтииппитигэр сыһыаннаах эти-үүтү онгорон таһаарыыга тын суолталаах боппуруостарбытын туруорбуппун. Манна Айсен Сергеевич: “Онгорон таһаарар бородууксуйага араас өрүттээх көмөлөрү оноруу” диэбитин улахан-нык биһирээбиппит. Кинини сэргэ оччотооҕу СӨ Бырабытталыстыбатын бэрэссэдээтэлэ Андрей Тарасенко тахса сылдыһыта, СӨ тыа хаһаайыстыбатын министиэрин солбуйааччынан үлэлээбит, билигин министиэринэн анаммыт Артем Александровка тэрилтэбит үлэтин билиһиннэрэн, тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтигэр 5-7 сыл иһингэр хайдах сайдыахтаахпытын барытын дакылааттаан, бырагыраамалары онгорон турабыт. Онно биһигини өйөөн, “Чурапчы” кэпэрэтиип стратегическай сайдыытыгар министиэристибэни кытары ыкса үлэлээ олоробут. Манна өйбүлэрэ ыллахпытна, билигин курдук ырынак конкуренцията мунугуан турар кэмгэр, инникитин үлэлиир кыахтанарбытын бары өйдүөх тустаахпыт. Өрөспүүбүлүккэ “Агентство по получению инвестиций” диэн улахан тэрилтэ баар, ону кытары ыкса үлэлэһэн, кэпэрэтииппит биэс сыллаах сайдыытын бырайыагын онордубут. Бу сылта СӨ Ил Дархана “Территория развития местного производства” диэн улахан дьаһалга иһин баттаата, бу сокуонҥа сөп түбэһиннэрэн, биһиги кэпэрэтииппит резидент быһыытынан кири-сэргэ, Чурапчы улуунун дьаһалтатын, СӨ экзэниэмикэ министиэристибэтин кытары үлэбин садалаатыбыт.

Бу күнүгэр гааһы гардар бэдэрээччи тэрилтэ кэлэн турбалары тардыахтаахтар. Ону мантан кыһын гааһынан оттулар былааннаахпыт. Халбаһы онгорор сыахпыт өрөмүөннээһингэ улахан-нык өйбүт улууспут дьаһалтатыгар, улууспут баһылыгар Степан Анатольевичка истинник махтанабыт. Кини тус бэйэтэ кэлэн көрөн-истэн, хайдах үлэли олорорбутун билсиптэ.

Кэпэрэтиип үлэтин таһынан, бэйэбит үтүө үгэстэрибиз, бэтэрээннэрибиз, түмсүүлэрибиз умнубаппыт. Бэтэрээннэрибиз биһиэхэ наар сүбэ-ама буолалларыттан улахан-нык астынабыт. Тэрилтэ үлэһиттэрэ сүрдээх эйэлээхтэр, манна үгүстэрэ кырата 10-дһы сыл үлэлээбит дьон буолаллар, бары үлээт бэринилээхтэр, барытыгар эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһаллар. Бэйэ-бэйэбитигэр көмөлөсүһүбүт. Өссө төгүл бэлиэтээн эттэххэ, дьоммут-сэргэбит үүтү туттаралара буоллар, диэн баа сааалаахпыт, ынахпыт элбээн наада. Тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга кыах баар, сирбит-уопут эппиэттиир.

Ийэ дьоло - оҕоҕо

Тиэргэн. Ийэ күнүн чэрчитинэн наҕараадалааһыт ийэлэри кытта оҕо иитиитин тула кылгастык сэхэргэстибит

Марфа ПЕТРОВА

Быйыл Өрөспүүбүлүкэтээби Ийэ күнэ алтынньы 15 күнүгэр сөп түбүһүн, Аҕа күнүн кытта тэҥнэ бэлиттэннэ. Бырааһынньыгы көрсө, улууска үгэс быһытынан, элбэх оҕолор бастыҥ ийэлэри чизстэттилэр.

«Ийэҕэ махтал» улуус үрдүкү бэлитинэн Болтоҥо нэһилиэгин олохтооҕо, 6 оҕо күн күбэй ийэтэ, урбаанньыт Анастасия Петрова наҕараадалаанна. Маны сэргэ П.И. Борисова аатынан бириэмийэни Болугуртан 10 оҕолоох Жанна Кожурова уонна Мугудайтан 8 оҕо күн күбэй ийэтэ, 21 сизн, 4 хос сизн амарах эбэтэ Екатерина Коротких туттулар. Бу күннэргэ кинилэрдийн оҕо иитиитин тула сэхэргэстибит.

Төрөппүт истинг сыһыана



Екатерина Фоминична билигин Дьокуускай куоракка олоһор, быйыл 80 сааһын тоҕотчу туолла. Кини үлэтин Чурапчы орто оскуолатыгар старшай пионер баһааҕа-йынан саҕалаабыт. Онтон 1963 сыллаахха Дьокуускайдааҕы судаарыстыбаннай университет биолого-географическай факультетыгар үөрэнэ кирибит. Идэтин толору баһылаан, 20 сыл устата биология уонна химия учууталынан үлэлээбит. 1986 сылтан бочуоттаах сынньаланга тахсар диэри продлений бөлөххө интээччинэн үлэлээбит. Екатерина Фоминична үлэ бэтэрээнэ, Мугудай нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо, «ССРС Ийэҕэ албан аат» 2-с, 3-с истиэпэннээх мэтээл, «Учууталлар учууталлара» өрөспүүбүлүкэтээби бэлэҕэ хаһаайына. Кэргэнинэн, СӨ Үөрэҕириитин туйгуна Владимир Ивановичтыҥ 7 уол, 1 кыыс оҕону төрөтөн, улаатыннарар, билигин оҕолоро өрөспүүбүлүкэ араас улуустарыгар үлэлиир-хамсыы сылдыаллар. Төрөппүттэрин туһунан уоллара Иннокентий Владимирович истинник ахтар:

●●● Дьэ кэргэнинэн бырааһынньыктары бииргэ бэлиттибит. Ол курдук, оҕо оскуоланы бүтэрэр, үөрэххэ кириэр үөрүүлээх түгэни, Сана дьылы, төрөөбүт күннэри

үөрэ-көтө көрсөбүт. Бу бырааһынньыктар ийэбит суох ытыллыбаттар. Сана дьылы бырааһынньыгыҥ сыл буола-буола көһө сылдьан бэлиттибит. Быйыл, холбур, ийэбит улахан сизнигэр мустан, көрсүөхтээхпит. Аны хайаан да туох эрэ тизмэлээх буолар. Эрдэ төрөөбүт сылларынан, кыылларынан, мультик дьоруойдарынан мас-караат буола сылдьыбыппыт.

Сайынҥы кэмгэ ийэбит Мугудайга тахсар. Эбэлэрин кытта сизиннэрэ сир астымлар. Мугудайга чэйдиир, сынньанар балаҕаннаахпыт. Ийэбит төрөөбүт алааһыгар, үгэс быһытынан, аҕыйах хонукка тахса сылдьааччыбыт. Ийэбитин илдьэ, быйыл дьэ кэргэммитиниин алта массыынанан Булууска, Күрүлүүргэ сынньанан, сөтүөлээн кэлбиппит.

Бииргэ төрөөбүттэр үгүспүт уол буолан, дьэ бары үлэтигэр сыстааһыт. Ийэбит дуһуурустуба олохтуур этэ. Иннэ гынан

раҕаҕа оһох иннигэр олоһон ылыһырын билигин күлэ-үөрэ истинник саныбын, дьингэр, күннээҕи олоһор хаһан да ылаабаат киһи.

Балтыбыт саамай кырабыт буолан, дьон наһаа атаах, мааны буолуо диэччилэр. Кини төтөрүтүн, саамай түмэр киһибит. Ийэбитин кини көрөн-истэн олоһор, ытыллар дьэ кэргэнинэн тэрээһинмитин барытын тэрийэр биир тутуу киһибит.

Оҕону үлэнэн иити



Анастасия Васильевна – үлэ, киниэ бэтэрээнэ, ССРС уонна Араассыйа кинематографиятын туйгуна, Болтоҥо нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо, нэһилиэк бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ буолар. ОПТУ-га киномеханик идэтин баһылаан, 2002 сылга диэри үтүө суобастаахтык үлэлээбит. Ити сыл тус маҕаһынньык арынар. Анастасия Васильевна дойдуга марахан кэмнэргэ тус кыһамньытынан, онорбут үлэтинэн дьон сманабылын ылан ылбыт. Кини адам саастаах дьонго, элбэх оҕолоох дьэ кэргэттэргэ, атылаһааччыларыгар истинг сыһыаннаах. Сыл аайы Сана дьылынан, Үрүҥ тунах ыһаагынан бэлэхтэри онорор, үтүө санаа аахсыяларыгар кыттыһар. 2021 сылтан маҕаһынньык төрөппүт кыһыгар биэрбит. Анастасия оҕолоро бары үлэһиттэр, эйэлээх дьэ кэргэн ийэлэрэ, аҕалара, улуус, нэһилиэк уопастыбынньыктара буолаллар. Билигин кини оҕолоругар көмөлөһөн, 15 сизинн көрсүһэр.

●●● 6 оҕолоох аҕаардас ийэ буоларым быһытынан, кыра эрдэхтэриттэн барыларын тэҥнэ тутан, бииргэ түмэн, биир дьэ кэргэн өйдөбүлүн интэриитим. Түөрт кыыспын уһуһаан сааһтан биир тэг таҕаһы таһыннаарым. Сыры сылаата буолан, олус эйэлээхтик оонньуулар. Уолаттары эдьийдэрэ көрөн-истэн улаатыннарбыттар, мизэх улахан көмө буолбуттара. Улахан бэлэҕэ дааталарга хайаан да бары түмсүбүт, билигин да бииргэ бэлиттибит. Ол курдук, Сана дьылга, ыһаахха, Ньюкуолунга, Ийэ күнүгэр

уо.д.а. сахалыы сизри-туому тутуһан, оҕолордуун, сизиннэрдийн бииргэ түмсүбүт. Оҕолорум дьонго-сэргэҕэ үтүө сыһыаннаах, аһынныгас дууһалаах, айылҕага олус чугас буолалларыгар эрдэттэн уһуһуурум. Хас сайын ахсын дьэ кэргэнинэн айылҕага тахсан, сизри-туому тутуһан, сир астымыт, дуоһуһа сынньанабыт.

Оҕолорбун үлэнэн ииппитим. Кыра эрдэхтэриттэн илиинэн оттоһон сүөһү-ас ииттэрбит. Ханньык баҕарар марахан үлэни батыһыннара сылдьан

үөрэтэrim. Оскуолага үөрэнэр эрдэхтэриттэн сүөһү көрүүтэ кинилэр күүстэринэн кыаллара. Оҕуруот аһын арааһын олоһуу, хортуоппуй, сибэкки, үүнээйи көрүүтэ уо.д.а. түбүктээх үлэлэри бэрт кыһамньылаахтык, эйдэмнээхтик үлэстэн үлэлиилэрэ. Билигин аны сизиннэrim ийэлэриттэн бэриллибит үтүө үгэһи, үлэни өрө тутууну интэринэллэр.

Төрөппүт оҕотугар холбур буолар



Жанна Петровна 1979 сыллаахха Амма оройуонугар төрөөбүт. 1998 сыллаахха Болугур нэһилиэгиттэн төрүттээх Илья Кожуровтын мал буолаллар. Кожуровтар – 10 оҕо күн күбэй ийэтэ, аҕата буолаллар. Жанна Петровна 2013 сылтан «Чурапчы» ТХПК арыы онорор сыаһар үлэлиир. Кини үлэһит быһытынан

эппиэтинэстээх, үлэҕэ баҕалаах киһи буоларын көрдөрбүт. Нэһилиэк мытар бары тэрээһиннэригэр ситиһиһээхтик, көхтөөхтүк кыттар. «Ийэҕэ албан аат» 2-с истиэпэннээх бэлэҕинэн наҕараадалааһыта.

●●● Витиги дьэ кэргэн былыр-былыргыттан өбүгэлэрибиттэн ситимнэнэн кэлбит үгэспитин, сахалыы итэҕэлбитин, культуурабытын сыаналымыт, дьэ кэргэн-уокка, айылҕага сылдьан, сизри-туому тутуһабыт. Сынньаланга, өрөбүлүрү бары бииргэ атаарабыт. Оҕолорбутун от-мас, дьэ үлэтигэр сыһыанан, кыра эрдэхтэриттэн үөрэтэбит-такайабыт. Ол иһин билигин оҕолорбут бэйэлэрин саастарыгар сөптөөх кыһаар үлэлэрин толорор үөрүйэхтээхтэр, сатабыллаахтар.

Киһиэхэ саамай дьохуннаах иитиһиһэ – үлэ. Оҕону төрөппүт икки-үс сааһыттан оонньуурун хомуйтара, үс-түөрт сааһыттан кыраһаан биридии-иккидии маһы-мууһу көтөхтөрөн үлэлэтэргэ, муоста харбыырга, бизэ саастарыттан хотон үлэтигэр сыһыанан, куурусса, сибииһиэ, ыһырай аһатарга, сүөһү үүрэн аҕаларга көмөлөһүннэрэрэ тоҕоостоох. Оҕолорбутун 9-10 саастарыттан, козаттан саҕалаан, ыһах мырга үөрэтэбит. Үс саастарыттан саҕалаан, бэйэлэрин баҕаларынан от-мас үлэтигэр батыһыннарааччыбыт. Оҕону үлэҕэ күүспүтүгэр модьуйбакка, бэйэтин баҕатынан көмөлөһүннэрэбит. Үлэҕэ ситистыбыт оҕо астаһас, үп-харчы хантан кэлэрин өйдүүр, олоххо бэлэм буолар.

Оҕо бастакынан, төрөппүт холбур буолар. Ол иһин тэҥнэ илдьэ сылдьан, уопастыбаҕа хайдах тутта-хапта сылдьарга, оҕолору кытта эйэлээхтик кэпсэтэргэ, адам саастаах дьону убастыырга такайабыт.

Оҕо буруйу онордоһуна, таһыйар сыһа. Тугу сыһа онорбутун, онтон сылтаан, туох буолуон сөбүн тыһынан быһаларар туһалаах. Оҕо толкуйдуу үөрэниэхтээх. Ийэ быһымытын оҕолорбун кытта элбэхтик кэпсэтэ сатыбын.

ТОС салайааччылары Горнай улууһун кытарары уопут атастастыбыт

Командировка. Өрөспүүбүлүкэбэ Грантовай үлэбэ бастыгнар кэккэлэригэр сылдьар улуус үлэтин-хамнаһын билистибит

Наталья ЗАХАРОВА

Алтынньы 14 күнүгэр Чурапчы нэһилиэгин ТОС-тарын салайааччылары уонна актыбыыстара, "Куоҕалы" ТОС салайааччыта, өрөспүүбүлүкэтээби ТОС-тар ассоциациятын бырабыланыннытын чилиэһэ Федора Седалищева көбүлээһининэн уонна салайытынан, Горнай улууһун Бэрдэгэстээх нэһилиэгин түөлбөлөрүн үлэлэрин билсэ, уопут атастаһа баран кэллбит. Биллэрин курдук Горнай улууһа өрөспүүбүлүкэбэ бырайыактыыр Грантовай үлэбэ бастыгнар кэккэлэригэр сылдьар улуус буолар.

Биһигини мусуой үлэһитэ Василий Тимофеев арыаллыы сылдьан, нэһилиэк устуоруйатын, тутууларын сырдатта. Түөлбэ аайы искибиз, оҕолор оонньуур, ыспартыбынай былаһааккалара бааллар. Бу тутуулары дьон-сэргэ, дьиз кэргэн кэлэн сынньанарыгар, успуордунан дьарыктанарыгар табыгастаах буоллун диэн сылын айым саҥардар, тупсарар, кэнэтэр үлэ көхтөөхтүк ытыллар эбит. Ол курдук, Саха норуодунай суруйааччылары Семен



Семен, Софрон Даниловтар пааркаларыгар.

уонна Софрон Даниловтар мини-пааркалара уопсайа 20 мөл. суумаҕа тутуллубут. Ол таһыгар социальнай харалта дьизэ турар. Манна кырдыаҕастар, бэтэрээннэр олохтор эбит. Кинилэр тахсан бу пааркаҕа сынньаналларын, дьарыктаналларын туһунан кэпсэтилэр. Бу мини-паарканы "Сэргэлээх" түөлбэ көрөр-истэр үһү.

Экскурсия кэнниттэн норуот маастара Валерий Моисеев-Сиэн Харах уус-уран оҕоһуктарын быыстапкатыгар сырыттыбыт. Валерий Моисеевич бочуоттаах сынньалаҥта тахсан баран, хатын удуурбайынан, силиһинэн, мутугунан оҕоһукта-

ры оҕорор. Элбэх бириднэлээн үлэлэрин таһынан, үс түһүмэхтээх улахан үлэлэрдээх. Ол курдук "Байанай" итчилэрин, "Дьулуруйар Ньургун Боотур" олонхо 100 уобараһын, уепуорт 18 көрүгүн удуурбайынан оҕорбут.

Ол кэнниттэн нэһилиэк баһылыга Алексей Григорьевич Аргунов кытары көрүстүбүт. Федора Самсоновна дэлэгээсийэ аатыттан "Чурапчы үйэлэртэн - үйэлэргэ" кинигэни бэлэхтээтэ.

Төгүрүк остуол, уопут атастаһы "Эйгэ" киинигэ буолла. Бэрдэгэстээххэ барыта 7516 киһи олохтор, ол онтон 12 (ТОС)

түөлбэлээх, онтон 6 түөлбэ юридической регистрациялаах. Ол иһин да буолуо, Граннарга күүскэ үлэлиилэр эбит. Кинилэр үлэлэрин билсиптэ, атын улуустартан элбэхтик кэлэллэрин, бэйэлэрэ уопут атастаһа Москвада, Бурятияда баран кэлбиттэрин сырдаттылар. Бу сотору Санкт Петербурга бараары сылдьаллар. Нэһилиэк дьаһалтатыгар бырайыактыыр инновационнай үлэбэ анал исписэлиис көрүлүбүт. Кини түөлбөлөри кытта күүскэ үлэлээр эбит. Вылырын олохтоох саҥалааһыннары өйүүр бырагырааманан (ППМИ) түөрт бырайыак олоххо киирбит. Ол

курдук, "Чэбдик" түөлбөтигэр оҕо оонньуур былаһааккага тутуллубут, "Эйгэ" искибизигэр Таралбан көлүгэр уста сылдьар фонтан турбут, "Сарданга" түөлбө "Доруобуйа марафона" Ил Дархан Гранын 1 мөлүйөнү ылан ыспартыбынай былаһааккатыгар сүүрэр суол оҕорторбут, өрөспүүбүлүкэтээби архитектура уонна градостроительство бырабыланынната тэрийбит "Эйгэ" архитектурнай бириэмийэтин күрөһэр Бэрдэгэстээх нэһилиэгэ Гран при гранын ылан, 10 мөл. солк. бириэмийэни наҕараадалаабыт. Ону таһынан "Бастыг дизайн" номинацияда тиксипиттэр эбит. Оттон Чурапчыга ытыллар үлэ хайыскаларын туһунан Федора Седалищева кэпсээтэ.

ТОС салайааччылары, актыбыыстара бу ыраах айаҥга барарбытын өйөөбүт нэһилиэкпит баһылыгар Владимир Сивцевкэ, биһиги бу сырымыбытыгар тырааныспарынан, автобуһунан хааччыйбыт үөрэх управлениетын начаалынньыгар, "Куоҕалы" ТОС-тан улуус Сэбиэтин дьокутаатыгар Юрий Посельскийга, биһигини илдьэ сылдьыбыт суоппарбытыгар Василий Макаровка махталбытын тиздэбит.

Сэргэх дьаһал. Улууспут дэлэгээссийэтэ Исидор Барахов үбүлүөйүгэр кыттан кэллэ

Варвара ПОПОВА

Алтынньы 11-12 күннэригэр Үөһээ Бүлүүгэ И.Н. Барахов 125 сылыгар аналлаах икки күннээх кэмпириэнсийэбэ баран, Автономиябыт, Өрөспүүбүлүкэбит атаҕар турар күүрээннээх сылларыгар бөдөҥ салайааччылары: Платон Ойуунускайы, Максим Аммосову, Степан Аржакову, Исидор Барахову, Степан Васильевы кытта тэҥнэ, биригэ үлэлэспит, биһиги улууспутуттан төрүттээх Иван Николаевич Винокуров (1893-1935) олохун, айар үлэтин өрөспүүбүлүкэбитигэр сырдатар сыаллаах кытыны ылан кэллбит.

Салайааччынан Любовь Михайловна Григорьева, Маша Демьянова - Арымлаах орто оскуоланын 10-с кылааһын үөрэнээччитэ, кини салайааччыта Валентина Степановна Анемподистова уонна Варвара Дмитриевна Попова буолан сырыттыбыт.

Айаһытын улууспут дьаһалтатыттан, баһылыктыт Степан Анатольевич Саргыдаев, улуустаагы дьокутааттар Сэбиэттэрин бэрэссэдээтэлэ Яков Павлович Оконешников, улуус дьаһалтатын исписэлиһэ

Алена Андреевна Пермякова, Чурапчытаагы кини балыһа кылаабынай бырааһа Николай Сергеевич Сивцев тэрийдилэр. Суоппарбыт Егор Игнатьев уһун суолга сылаас, сымнаҕас айаны хааччыйда.

Исидор Барахов төрөөбүт дойдутугар - Харбалаах нэһилиэгэр баһылык, бэйэбит күтүөппүт Николай Данилович Платонов итин чэийин көрүстэ. Манна Исидор Барахов аатынан Судаарыстыбаннай түмэлгэ сырыттыбыт. Дириэктэр Светлана Даниловна Копыленко, Исидор Никифорович үлэлэбик кэмин сырдатар сэргэх кэпсээнин иһиттибит. Бу мусуойга анаан үс этээстээх таас дьиз тутула турар эбит. Улууспут аатыттан Любовь Михайловна бэйэтэ үлэлэспит «Иван Николаевич Винокуров. Документы» кинигэтин электроннай барыйаанын бэлэхтээтэ.

Ити кэнниттэн ыраахтан-чугастан кэлбит малдьыттардын Үөһээ Бүлүү чулуу уолун мэнэ лааматынныгар сибэкки дьербөтүн уурдубут. Бу үөрүүлээх түгэнигэ Харбалаах дьоно-сэргэтэ, оҕо-аймах, улуус салалтата, Хотугулуу-Илиҥҥи бадэрэлиһэй университет, Хотугу норуоттар гуманитарнай проблемаларын чинчийэр үнүстүүт дэлэгээссийэтэ, барыта хол-

боон, 17 киһи, Бүлүү улууһуттан, Сыдыбыл нэһилиэгиттэн ыалдьыттар кытынылар. Тэрээһин дьоро чааһыгар СӨ Бырабыыталыстыбатын бэрэстэбиитэлэ, улуус дьаһалтатын баһылыгын эт. Семен Анатольевич Михалев, ХИФУ устуоруйада факультетын декана, и.н.к. Наталья Анатольевна Стручкова эбэрдэ тыллары эттилэр. Манна улууспут дьаһалтатын аатыттан сэмэй бэлэхтэри, эбэрдэ суруктары туттардыбыт.

Салгым Үөһээ Бүлүүгэ тийсэн култуура киинигэр дьаһалы үөрүүлээхтик аһыт. «Историческое наследие Исидора Барахова в политике, экономике, культуре» панельнай дискуссия буолла.

Күн иккис аһаарыгар «Исидор Барахов и его сподвижники» кэмпириэнсийэбэ дакылааттары истии буолла. Чурапчы улууһуттан Л.М. Григорьева «Незаслуженно забытые соратники И.Н. Барахова И.Н. Винокуров, А.Ф. Попов», В.Д. Попова «Вклад И.Н. Винокурова в деле становления молодой Якутской республики», Маша Демьянова «И.Н. Винокуров аатын үйэтити», барыта холбоон 20 дакылааты иһиттилэр. Аабылдьыт дакылааттары истии түмүгүнэн, экспердэр быһаарыыларынан кинигэ тахсыада диэн

иһитиннэрдилэр, өйдөбүннүк сувенирдары туттардылар.

Икки сиринэн тарҕаһан, Кэнтиккэ Чап уустарын, Намга норуодунай бэйиэт Бүөтүр То-буруохап түмэллэригэр сырыттыбыт. Кэнтиккэ баран иһэн, Эдьиний Дора маһыгар сүтүрүһэн аастыбыт.

Иккис күнүгэ «Тыа сирэ: сүрүн кыһалҕалар, сайдар хайыскалар» диэн тизмэлэ төгүрүк остуол буолла. Кэпсэтинни социологической наука хандыдаата Юрий Иннокентьевич Жегусов, исторической наука дуоктара Н.Д. Архипов уонна улуус баһылыгын экономика уонна финансаҕа сүбэлитэ Наталья Филипповна Гурьева астылар. Манна улууска ытыллыбыт социологической ыйытыгыа хоруйдар түмүктэринэн, сайдыыга сыһыаннаах, кизг хабааннаах аһаҕас кэпсэтин буолла. Биһигиттэн бу кэпсэтинигэ В.Д. Попова кытынна.

Түмүктүүр тэрээһинигэ Исидор Барахов аатынан Үөһээ Бүлүүтээби 1 нүөмэрдээх орто оскуолаҕа ыччаттарга уонна оскуола оҕолоругар «И.Н. Барахов олоҕо уонна үлэтэ» диэн интеллектуальнай оонньууну ытыттылар. Күрэх иннинэ ХИФУ доцена, и.н.к. Айтал Игоревич Яковлев, Үөһээ Бүлүүтээби «Лидеры» уопастыбаннай хам-

сааһын исписэлиһэ Прасковья Анатольевна Тимофеева ыччаттарга туһаайан олус интэриһинэй сэлэргэһинини таһаардылар.

Уонтан тахса хамаандаах күрэххэ Любовь Михайловна, Валентина Степановна уонна Машабыт хамаандаһа ох курдук ортоку буоллулар. Бу оонньууга Тамалакаан орто оскуоланын сэттис кылааһын үөрэнээччитэ Эрал Саввинов бэйэтин билиитинэн барыбытын сөхтөрдө. «Бастыг оонньооччу» анал бириискэ уонна «Куорамыкы» диэн улуус кыраайы үөрэтээччилэрин таһаарбыт сурунаалларын бастагы нүөмэригэр тигистэ. Кыайыылаах хамаандалар харчынан бириэмийэни наҕараадалаһылар.

Бараховка аналлаах тэрээһиннэр былаан быһытынан өссө 2024 сыл олунньутугар диэри-саллаллар эбит.

Ити курдук, Үөһээ Бүлүүлэр чулуу уолларын үбүлүөйдээх сылын бэлиэтир тэрээһиннэригэр Иван Винокуровтыт аатын ааттатан, кинигэтин электроннай барыйаанын бэлэхтээн, санаабытын ситэн кэллбит. Элбэх саҥаны көрөн-истэн, Иван Винокуровтытын үйэтигиһэ былааннаахтык үлэлиргэ бадалаах дойдубутун буллубут.